

Projekt

z dnia 20 września 2021 r.

Zatwierdzony przez

**UCHWAŁA NR
RADY GMINY MSZANA**

z dnia 2021 r.

w sprawie przyjęcia Programu Wspierania Rodziny w Gminie Mszana na lata 2021-2023

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 15 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminy (t.j. Dz. U. z 2021r. poz. 1372 ze zm.) w związku z art. 176 pkt 1 i art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2020r. poz. 821 ze zm.)

**Rada Gminy Mszana
uchwala:**

§ 1. Przyjmuje się Program Wspierania Rodziny w Gminie Mszana na lata 2021-2023 w brzmieniu stanowiącym załącznik nr 1 do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Mszana.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2021 - 2023

WPROWADZENIE

Obowiązek opracowania Gminnego Programu Wspierania Rodziny wynika z art. 176 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tj. Dz. U. z 2020 r., poz. 821), który w ramach zadań własnych gminy przewiduje „opracowanie i realizację 3 – letnich gminnych programów wspierania rodziny”.

Wstęp do w/w ustawy brzmi „skuteczna pomoc dla rodziny przeżywającej trudności w opiekowaniu się i wychowywaniu dzieci oraz skuteczna ochrona dzieci i pomoc dla nich może być osiągnięta przez współpracę wszystkich osób, instytucji i organizacji pracujących z dziećmi i rodzicami”.

Rodzina, to najważniejsza, podstawowa grupa społeczna, na której opiera się całe społeczeństwo, to instytucja społeczna. Rodzina jest najważniejszym środowiskiem w życiu każdego człowieka, kształtującym system wartości, osobowość, styl życia, poglądy. Rodzice lub opiekunowie są wzorem dla dzieci. Ważną rolę w prawidłowo funkcjonującej rodzinie odgrywają wzajemne relacje pomiędzy rodzicami oparte na zrozumieniu, miłości. W sytuacji dezorganizacji rodzina nie jest w stanie realizować podstawowych zadań ich zachowania ulegają zaburzeniu, łamane są reguły, a zachowania poszczególnych członków rodziny stają się coraz bardziej niezgodne z normami prawnymi i moralnymi jak i z oczekiwaniami społecznymi. Problemy występujące w rodzinie często są złożone i wymagają interdyscyplinarnych rozwiązań. Uzależnienia, przemoc w rodzinie, niezaradność i niewystarczające umiejętności opiekuńczo - wychowawcze, zdarzenia losowe wywołujące sytuacje kryzysowe i zła sytuacja materialno - finansowa to główne problemy dezorganizujące życie rodzinne.

Podstawowym założeniem Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Mszana na lata 2021-2023 jest utworzenie spójnego scentralizowanego systemu wsparcia dla dzieci i wsparcia rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych. Instytucje i służby działające na rzecz dobra dziecka i rodziny powinny być zintegrowane i uwzględniać prawo do zachowania tożsamości dziecka i jego prawa do utrzymania kontaktów z rodzicami. Realizowane w ramach Programu zadania koncentrowane będą na dziecku ale i na całej rodzinie jako podstawowej komórce społecznej, przede wszystkim w sytuacjach gdy dziecko zostaje umieszczone poza rodziną biologiczną, w celu przywrócenia przez nią funkcji opiekuńczej.

Organizując różnorodne formy wsparcia na rzecz rodziny dysfunkcyjnej, należy docenić i konsekwentnie realizować zasadę podstawowej roli opiekuńczej i wychowawczej rodziny w rozwoju dziecka. Zamiast zastępować rodzinę w jej funkcji opiekuńczo-wychowawczej, należy ją wspierać i wspomagać tak, aby przywrócić jej prawidłowe funkcjonowanie.

I. PODSTAWY PRAWNE

Do aktów prawnych regulujących treść programu oraz wpływających na jego realizację należą:

- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy,
- ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej,
- ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”,
- ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych,
- ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów,
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii,
- ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci,
- ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty,
- Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Mszana na lata 2014-2022

II. DIAGNOZA

Punktem wyjścia do określenia zadań Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2021-2023 jest analiza danych o osobach i rodzinach objętych wsparciem Ośrodka Pomocy Społecznej w Mszanie, instytucji współpracujących i działających na rzecz dzieci i ich rodzin.

2.1 Analiza sytuacji demograficznej Gminy Mszana

Jest to gmina wiejska, leżąca w powiecie wodzisławskim. Gmina Mszana graniczy z gminami: Wodzisław Śląski, Godów, Jastrzębie Zdrój, Marklowice, Świerklany. Siedzibą gminy jest Mszana. Powierzchnia gminy Mszana wynosi 31,22 km², co stanowi 10,92% powierzchni powiatu, 0,25 % powierzchni województwa.

Według stanu na 30 czerwca 2020, liczba ludności gminy Mszana wyniosła 7548 osób, z czego 50,44% stanowiły kobiety, a 49,55% mężczyźni. Liczba ludności gminy stanowi 4,82 % ludności powiatu, 0,17 % ludności województwa. W latach 2019-2020 liczba ludności spadła o 0,28%.

Struktura ludności gminy wyrażona w procentach w stosunku do ogólnej liczby ludności gminy.

	2018 r.	2019 r.	2020r.
Wiek przedprodukcyjny	20,05 %	21,58 %	22,16 %
Wiek produkcyjny	63,08 %	61,53 %	63,64 %
Wiek poprodukcyjny	16,86 %	13,76 %	14,38 %
Liczba urodzeń	1,21 %	1,26 %	1,12 %

Liczba zgonów	0,89 %	0,98 %	1,03 %
---------------	--------	--------	--------

Opracowanie własne na podstawie danych statystycznych udostępnionych przez Urząd Gminy Mszana.

Analizując strukturę ludności gminy Mszana w latach 2018- 2020 zauważyć można, że największą grupą mieszkańców stanowią osoby w wieku produkcyjnym i przedprodukcyjnym, co sprzyja rozwojowi gminy, a tym samym rozwój młodego środowiska, rozkwit rodzin, inicjowanie w przemiany społeczne, zaangażowanie w życie społeczne i zawodowe. Liczba kobiet i liczba mężczyzn jest prawie porównywalna. W okresie od 2018 r. do 2019 r. nastąpił przyrost naturalny mimo, iż odnotowano wzrost liczby zgonów to nadto przewyższał wzrost liczby urodzeń. Co wpływa pozytywnie na rozwój gminy.

2. 2 Analiza sytuacji edukacyjnej i wychowawczej

Bardzo ważnym elementem polityki społecznej jest polityka integracji i edukacji oraz wyrównywania szans rozwojowych m.in. poprzez edukację przedszkolną. Dla dzieci wychowanie przedszkolne jest szansą na wczesne wspieranie rozwoju w sferze poznawczej, funkcjonalnej i społecznej. Rozwój przedszkolny w Gminie Mszana jest realizowany w 3 przedszkolach publicznych, znajdujących się w każdym sołectwie, do których uczęszczają dzieci w wieku 3-6 lat.

Struktura placówek wychowania przedszkolnego w gminie Mszana

PLACÓWKA WYCHOWANIA PRZEDSZKOLNEGO	30.09.2018 r.		30.09.2019 r.		30.09.2020 r.	
	Ogółem dzieci	w tym dz. z niepełno.	Ogółem dzieci	w tym dz. z niepełno.	Ogółem dzieci	w tym dz. z niepełno.
PRZEDSZKOLE „Wesoły dzwoneczek” w MSZANIE	135	1	150	5	149	4
ZESPÓŁ SZKOLNO - PRZEDSZKOLNY w POŁOMI	148	0	147	0	144	2
PRZEDSZKOLE w GOGOŁOWEJ	-	-	23	0	24	2
OGÓŁEM	283	1	320	5	317	8

Opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z placówek wychowania przedszkolnego.

Edukacja szkolna w Gminie Mszana realizowana jest obecnie w Szkole Podstawowej w Mszanie, Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Połomi oraz w Szkole Podstawowej z Oddziałami Przedszkolnymi w Gogołowej. Do roku 2018 w szkołach w Mszanie i Gogołowej istniały jeszcze gimnazja, a do 2020 roku Liceum Ogólnokształcące w Gogołowej, zlikwidowane decyzją Rady Gminy z powodu powtarzających się problemów z naborem.

Placówki edukacyjne w gminie Mszana

PLACÓWKI EDUKACYJNE	30.09.2018r.		30.09.2019r.		30.09.2020r.	
	Ogółem dzieci	w tym dz. z niepełno.	Ogółem dzieci	w tym dz. z niepełno.	Ogółem dzieci	w tym dz. z niepełno.
GMINNE PRZEDSZKOLE w MSZANIE	135	1	150	5	149	4
ZESPÓŁ SZKÓŁ w MSZANIE	298	6	297	7	302	12
SZKOŁA PODSTAWOWA	267 +31	6	297	7	302	12
GIMNAZJUM	31	0	-	-	-	-
ZESPÓŁ SZKOLNO – PRZEDSZKOLNY w POŁOMI	378	5	361	6	368	6
SZKOŁA PODSTAWOWA	230	5	214	6	224	4
PRZEDSZKOLE	148	0	147	0	144	2
ZESPÓŁ SZKÓŁ w GOGOŁOWEJ	135	4	139	5	138	4
GIMNAZJUM	40	3	-	-	-	-
SZKOŁA PONADGIMNAZJALNA - LICEUM	26	0	9	0	-	-
SZKOŁA PODSTAWOWA	69	1	107	5	114	2
PRZEDSZKOLE	-	-	23	0	24	2

Opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z placówek oświatowych.

Na przestrzeni lat 2018-2020 widać zmiany zachodzące w systemie edukacji: likwidacja gimnazjów, zwiększenie ilości oddziałów przedszkolnych oraz powstanie przedszkola w sołectwie Gogołowa w 2019 roku. Dostrzec także można, że Gmina Mszana dąży do sprostania większym potrzebom edukacyjnym i zapewnieniu jak najlepszego dostępu do edukacji wczesnoszkolnej i szkolnej.

Każda placówka otwarta jest na potrzeby dzieci z niepełnosprawnością, które integrują się ze społecznością szkolną i traktowane są na równo.

2.3 Analiza problemów społecznych

Według prawa rodzinnego, tj. Kodeksu Rodzinnego i Opiekuńczego rodziną jest związek małżeński kobiety i mężczyzny. Rodzina, która powstaje w chwili formalnego zawarcia związku małżeńskiego może obejmować co najwyżej dwa pokolenia tj. oprócz małżonków obejmuje ona dzieci.

W ustawie o pomocy społecznej pojęcie rodziny nie jest oparte na więzach pokrewieństwa. Za rodzinę w powyższym akcie, zgodnie z art. 6 pkt 14, uznaje się osoby spokrewnione i niespokrewnione, pozostające w faktycznym związku, wspólnie zamieszkujące i gospodarujące. W tym ujęciu rodziną jest, więc także związek konkubencki.

Najlepsze warunki do rozwoju człowieka ma rodzina pełna. Wg T.E. Olearczyk jest to taka rodzina, w której mężczyzna i kobieta związani są węzłem małżeńskim mieszkają razem i wspólnie wychowują dzieci. Rodzina taka może mieć różnorodny obraz i może to być:

- 1) rodzina zdrowa, wydolna wychowawczo oraz w dobrej sytuacji materialnej,
- 2) rodzina zdrowa, lecz biedna, w złej sytuacji materialnej,
- 3) rodzina zdrowa, wydolna finansowo, lecz niewydolna wychowawczo,
- 4) rodzina zdrowa, niewydolna wychowawczo, biedna,
- 5) rodzina zdrowa psychicznie i moralnie, lecz z nękającymi ją chorobami przewlekłymi, chorymi lub upośledzonymi dziećmi,
- 6) rodzina zagrożona patologią,
- 7) rodzina patologiczna (T.E. Olearczyk, Sieroctwo i osamotnienie, Kraków 2007, str. 22).

Poza wyżej opisaną rodziną pełną istnieje rodzina niepełna, czyli taka, w której dzieci wychowuje tylko jedno z małżonków. Model takiej rodziny to: dziecko – matka, dziecko – ojciec. Jednym z rodzajów rodzin niepełnych jest także rodzina zastępcza, która zajmuje się wychowaniem i rozwojem dzieci, których rodzice nie są w stanie wychować, bądź zmarli.

Kolejnym typem jest rodzina samotnej matki lub ojca.

Czwartą kategorię stanowią rodziny zrekonstruowane, gdzie rodzic zawarł powtórny związek małżeński. Dla dzieci żyjących w takim typie rodziny ważne jest, aby rodzinę charakteryzował silny związek emocjonalny między dziećmi i rodzicami.

Specyficzną formą rodziny jest konkubinaty (nieformalny związek). W tej nieformalnej rodzinie proces wychowawczy będzie zależeć od tego, kim są ludzie go tworzący. Dla dziecka ważne jest to, aby niezależnie od typu rodziny, w jakiej jest wychowywane, zostały zaspokojone jego potrzeby biologiczne, a przede wszystkim psychiczne.

„Rodziny niewydolne wychowawczo to te rodziny, w których większość wewnętrznych elementów i sama działalność wychowawcza wyraźnie odbiega od powszechnie realizowanych społecznych norm, wzorców i standardów życiowych. Powodują one niezaspokojenie podstawowych potrzeb biologicznych, psychicznych i społecznych dzieci i młodzieży” (S. Kawula, J. Brągiel, A. Janke, Pedagogika rodziny: obszary i panorama problematyki, Toruń 2007, str. 56-57).

Niewydolnością wychowawczą zagrożone są rodziny, gdzie dziecko traci jednego z rodziców na skutek śmierci, rozwodu lub długiej nieobecności, może to być także powtórne małżeństwo, zmiana stylu życia na skutek kłopotów finansowych, alkoholizm, itp. Zgodnie z

art. 95 § 1 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego (Dz.U z 2020 r. poz. 1359) władza rodzicielska powinna być wykonywana tak, jak tego wymaga dobro dziecka i interes społeczny, a art. 96 § 1 zobowiązuje rodziców do troski o fizyczny i duchowy rozwój dziecka oraz należyte przygotowanie go do pracy dla dobra społeczeństwa odpowiednio do jego uzdolnień. W przypadku, gdy rodzice nie sprawują władzy rodzicielskiej właściwie i wywierają negatywny wpływ na jego rozwój lub zagrożone jest dobro dziecka, władza państwowa- sąd opiekuńczy może integrować w wykonywanie władzy rodzicielskiej poprzez jej ograniczenie (art. 109 k. r. o.), zawieszenie (art. 110 k. r. o) lub pozbawienie (art. 111 k. r. o.).

Osłabienie więzi rodzinnych, rozluźnienie norm społecznych, deficyty w zakresie realizacji podstawowych zadań rodzicielskich oraz uzależnienia powodują, że rodziny coraz częściej znajdują się w funkcjonalnym kryzysie. Dziecko pozostaje aż do pełnoletności pod władzą rodzicielską. Przepisy kodeksu rodzinnego i opiekuńczego określają, jakie obowiązki i uprawnienia rodziców obejmują wykonywanie władzy rodzicielskiej. Rodzice w szczególności mają obowiązek i prawo wykonywania pieczy nad osobą i majątkiem dziecka oraz do wychowania. W ten sposób rodzice mają przygotować dziecko do samodzielnego życia. W razie stwierdzenia nieprawidłowości w wykonywaniu władzy rodzicielskiej sąd może oceniać działania rodziców i ingerować w nie.

Struktura osób korzystających ze wsparcia OPS w Mszanie.

	Liczba rodzin 2018 r.	Liczba rodzin 2019 r.	Liczba rodzin 2020 r.
Rodziny z dziećmi	40	58	26
w tym niepełne z dziećmi	9	14	7
Ogółem osoby/rodziny z problemem bezrobocia	30	22	17
Rodziny z dziećmi z problemem bezrobocia	16	12	5
Ogółem liczba rodzin	88	146	155

Opracowanie własne na podstawie danych statystycznych tut. OPS

Struktura rodzin z dziećmi objętych wsparciem OPS w Mszanie

Liczba dzieci w rodzinach	Liczba rodzin 2018 r.	Liczba rodzin 2019 r.	Liczba rodzin 2020 r.
Ogółem dzieci	40	58	26

1 dziecko	6	13	4
2 dzieci	16	29	8
3 dzieci	11	9	8
4 dzieci	3	5	6
5 dzieci	1	1	0
6 dzieci	0	0	0
7 dzieci	2	1	0

Opracowanie własne na podstawie danych statystycznych tut. OPS

Z analizy powyższych danych wynika, że w ciągu ostatnich 3 lat liczba rodzin korzystających z pomocy OPS w Mszanie systematycznie wzrastała, jednakże liczba rodzin z dziećmi, w tym rodzin niepełnych wzrastała do 2019 roku, po czym nastąpił znaczący spadek. Rodzin z pięciorgiem i więcej dzieci w 2020 r. nie zanotowano. Rodzin z problemem bezrobocia jest z roku na rok coraz mniej, podobnie jak osób korzystających z pomocy z problemem bezrobocia. Z pewnością wpływ na taką sytuację mają dodatkowe, sprzyjające formy pomocy dla rodzin. To świadczenia realizowane w Dziale świadczeń rodzinnych tj.: świadczenia rodzinne, zasiłki pielęgnacyjne, zasiłki rodzicielskie, świadczenia wychowawcze. Poniższa tabela jest odzwierciedleniem otrzymywanych świadczeń.

Struktura świadczeń skierowanych dla rodzin z dziećmi w Gminie Mszana

RODZAJ ŚWIADCZEŃ	31.12.2018 r.			31.12.2019 r.			31.12.2020 r.		
	Liczba dzieci	Liczba świadczeń	Łączna kwota wypłaconych świadczeń	Liczba dzieci	Liczba świadczeń	Łączna kwota wypłaconych świadczeń	Liczba dzieci	Liczba świadczeń	Łączna kwota wypłaconych świadczeń
Zasiłki rodzinne	381	3293	378.351	344	3056	353.385	246	2588	291.601
Becikowe	61	61	61.000	70	70	70.000	43	43	43.000
Świadczenia pielęgnacyjne	34	377	556.196	38	434	686.335	52	540	980.019
Zasiłki pielęgnacyjne na dzieci	53	579	91.383	60	627	118.836	63	671	143.883
Świadczenia rodzicielskie	47	307	282.666	45	303	275.477	49	319	291.395
Świadczenia wychowawcze 500+	887	9.553	4.763.493	1637	14425	7.187.897	1706	19.640	9.763.564

Opracowanie własne na podstawie danych statystycznych OPS w Mszanie

W 2019 roku nastąpił bardzo duży przyrost wypłaty świadczenia wychowawczego 500+ tj. prawie 100% więcej dzieci otrzymało to świadczenie w porównaniu z rokiem 2018 r., na co wpływ miała zmiana przepisów prawa i przyznanie tego świadczenia na każde dziecko niezależnie od dochodu rodziny.

W ogólnej ocenie można przyjąć że ilość pobieranych świadczeń rodzinnych nieznacznie wzrasta. Wyjątek stanowią tutaj zasiłki rodzinne, których liczba spadła w 2019 r.

Główne powody przyznawania pomocy w latach 2018 - 2020.

L.p	Problematyka	I.os. w rodz. 2018 r.	I. os. w rodz. 2019 r.	I. os. w rodz. 2020 r.
1.	bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego w tym rodziny:	179	130	119
2.	bezrobocie	33	57	40
3.	ubóstwo	103	70	69
4.	niepełnosprawność	101	70	74
5.	potrzeba ochrony macierzyństwa	72	32	36
6.	długotrwała ciężka choroba	67	11	17
7.	Problemu z nadużywaniem alkoholu	78	18	20
8.	przemoc w rodzinie	57	7	9
9.	bezdomy	26	4	3
10.	trudności w przystosowaniu po opuszczeniu zakładu karnego	15	1	3

Opracowanie własne na podstawie danych statystycznych OPS w Mszanie

Wypłata powyższych świadczeń poprawia sytuację finansową rodzin, co ma odzwierciedlenie w powodach korzystania z pomocy społecznej. Ubóstwo jest tutaj dopiero na 3 miejscu.

Głównymi przesłankami przyznawania świadczeń z pomocy społecznej jest w kolejności bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego, niepełnosprawność, ubóstwo, potrzeba ochrony macierzyństwa, problemy alkoholowe. W rodzinach wychowujących dzieci, którzy korzystają ze wsparcia pomocy społecznej w Gminie Mszana głównymi przyczynami bezradności w sprawach opiekuńczo- wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego jest bezrobocie, ubóstwo, niska motywacja rodziny do poprawy swojej sytuacji osobistej i finansowej, brak przygotowania do życia w rodzinie, brak wiedzy na temat wychowywania dzieci.

Rodziny z dziećmi objęte są wsparciem przez tutejszy Ośrodek w różnych formach m.in. praca asystenta rodziny, praca socjalna, dożywianie w szkołach, udział w programie POPŻ, wypoczynku letnim i zimowym, kierowanie do placówki wsparcia dziennego - Świetlicy Środowiskowej w Połomi, wsparcie psychologa, prawnika.

Inną formą wsparcia dla rodzin z dziećmi jest stypendium szkolne, zasiłek szkolny oraz wyprawka szkolna, które realizowane są w Urzędzie Gminy Mszana.

Struktura świadczeń skierowanych do rodzin z dziećmi

	Liczba osób 2018 r.	Liczba osób 2019 r.	Liczba osób 2020 r.
Stypendium szkolne	14	9	6
Zasiłek Szkolny	1	1	2
Wyprawka szkolna	0	0	0

Opracowanie własne na podstawie danych statystycznych udostępnionych przez Urząd Gminy Mszana.

Dodatkowo poza wsparciem w postaci zasiłków tutejszy Ośrodek oferuje mieszkańcom naszej Gminy możliwość skorzystania z Ogólnopolskiej Karty Dużej Rodziny, która upoważnia każdego członka rodziny wielodzietnej do wielu zniżek oraz dodatkowych uprawnień. Jej posiadacze mają możliwość korzystania z katalogu ofert handlowych, kulturalnych i rekreacyjnych.

Z założenia ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w naszej Gminie z dniem 2 stycznia 2012 roku powołano stanowisko asystenta rodziny. Wprowadzenie asystenta i jego praca z rodziną służy podniesieniu kompetencji opiekuńczo- wychowawczych rodziców oraz podniesienie umiejętności komunikacyjnych. Współdziałanie instytucji i osób wspierających rodzina ma za zadanie zapobiec rozpadowi rodziny i umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej. W analizowanym okresie asystent rodziny współpracował ze szkołami, przedszkolami, kuratorami sądowymi, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Wodzisławiu Śl., ośrodkami zdrowia, pracownikami socjalnymi. Ilość rodzin wymagających wsparcia w tym zakresie ulega wahaniom. Środowiska rodzinne są na bieżąco monitorowane i typowane do objęcia pomocą asystenta.

Rodziny korzystające z pomocy asystenta rodziny.

	2018 r.	2019 r.	2020 r.
Liczba rodzin, które korzystały z asystenta rodziny w danym roku	16	16	20
Przeciętny czas pracy asystenta z rodziną	28	32	40
Liczba rodzin, z którymi asystent w danym roku zakończył pracę	4	4	6
W tym ze względu na osiągnięcie celów	3	3	3
Zaprzestanie współpracy przez rodzinę	1	1	2
Brak efektów	0	0	0

Zmianę metody pracy	0	0	0
---------------------	---	---	---

Opracowanie własne na podstawie danych statystycznych tut. OPS.

Wyżej przedstawione dane wskazują, że w latach 2018-2020 wzrasta liczba rodzin, które korzystały z usług asystenta rodziny. Wydłużeniu uległ przeciętny czas pracy asystenta z rodziną, co pokazuje, że jest to bardzo potrzebna pomoc, wymagająca do uzyskania stabilnych efektów dłuższego okresu czasu.

Zakończenie współpracy asystenta z rodziną następuje najczęściej w związku z osiągnięciem celów, co świadczy z kolei o efektywności tego rodzaju pomocy.

Celem pracy asystenta jest osiągnięcie przez rodzinę podstawowego poziomu stabilności życiowej, która umożliwi jej wychowywanie dzieci, niedopuszczenie do oddzielenia dzieci od rodziny lub ich powrót do rodziców, jeśli już zostały umieszczone poza rodziną.

Czas pracy asystenta z rodziną zależy od ilości i intensywności problemów istniejących w rodzinie. Problemy te warunkowane są najczęściej brakiem prawidłowych wzorców wychowawczych, bezradnością, bezrobociem, uzależnieniami.

W sytuacji, w której rodzice zostają trwale lub czasowo pozbawieni praw rodzicielskich lub władza ta została ograniczona Sąd postanawia o ustanowieniu nad dzieckiem pieczy zastępczej i umieszczeniu dziecka poza rodziną biologiczną. Na terenie Gminy Mszana można zaobserwować nieznaczny spadek liczby dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej. Sytuację taką obrazuje poniższa tabelka.

Struktura pieczy zastępczej w Gminie Mszana.

	2018 r.	2019 r.	2020 r.
Placówka opiekuńczo-wychowawcza	0	0	0
Rodzina zastępcza spokrewniona/ rodzina zastępcza	7	5	3
Ogółem	7	5	4

Opracowanie własne na podstawie danych statystycznych tut. OPS.

Dużym wsparciem w kryzysach szkolnych, rówieśniczych, osobistych dla dzieci i młodzieży z rodzin borykających się z problemami wychowawczymi i innymi jest placówka wsparcia dziennego - Świetlica Środowiskowa w Połomi. Dzieci otoczone są opieką wychowawcy, mają zapewnione warunki do nauki, zabawy oraz twórczego spędzania czasu wolnego poprzez zabawę nauką i sztuką. To także możliwość skorzystania z posiłku w formie podwieczorku. Uczestnikami zajęć są również dzieci z rodzin objętych wsparciem pomocy społecznej. Na terenie gminy funkcjonuje jedna placówka o takim charakterze prowadzona przez Ośrodek Pomocy Społecznej. W ferie i wakacje letnie prowadzone są zajęcia otwarte skierowane dla dzieci z terenu gminy Mszana.

Placówka wsparcia dziennego na terenie Gminy Mszana

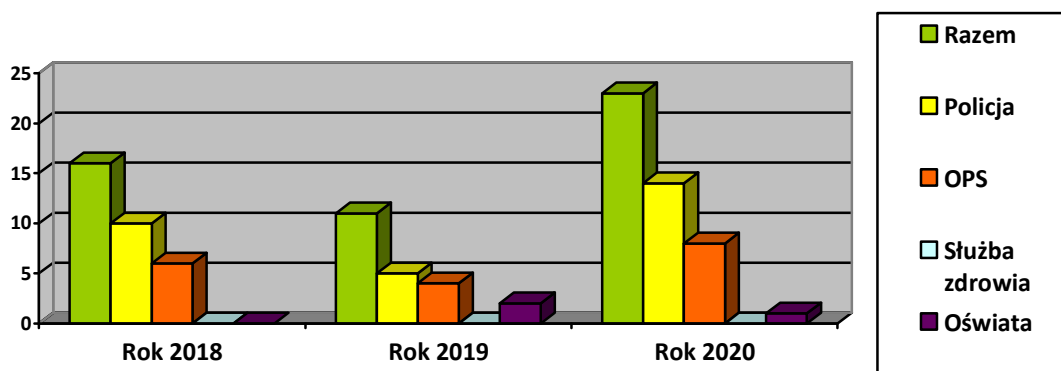
PLACÓWKA WSPARCIA DZIENNEGO	30.09.2018 r.	30.09.2019 r.	30.09.2020 r.
	Ogólna l. dzieci/ l. dzieci	Ogólna l. dzieci/ l. dzieci	Ogólna l. dzieci/ l. dzieci
ŚWIETLICA ŚRODOWISKOWA w POŁOMI	21/12	17/12	17/12

Opracowanie własne na podstawie danych statystycznych Świetlicy Środowiskowej w Połomi.

Na podstawie analizy danych zawartych w tabeli nr 9 zauważyć można, że placówki typu świetlica środowiskowa są bardzo potrzebne. W zajęciach rokrocznie bierze udział komplet dzieci, a dodatkowo frekwencja na zajęciach otwartych podnosi wskaźnik udziału znacznie ponad 12 mieszc.

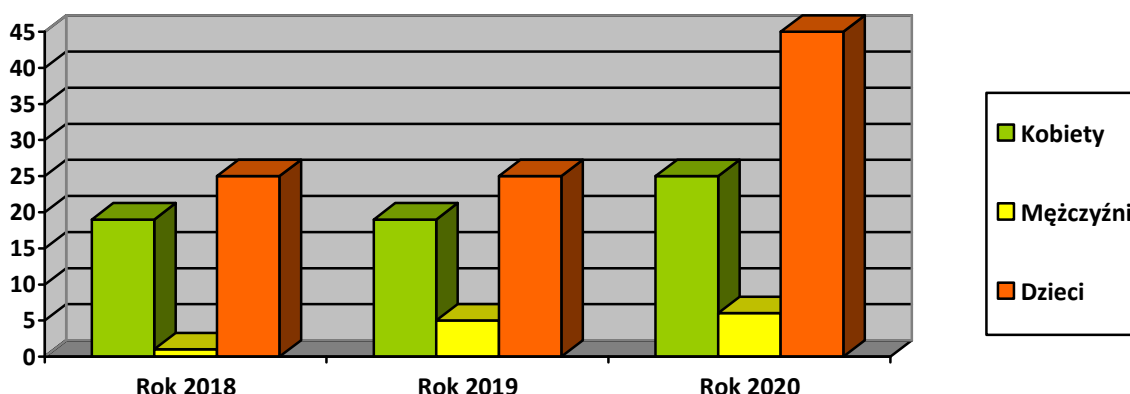
Istotnymi problemami społecznymi są alkoholizm, narkomania i przemoc w rodzinie, które destruktywnie wpływają na wszystkie sfery życia człowieka m.in. na relacje rodzinne, kontakty międzyludzkie, zdrowie, poczucie bezpieczeństwa. Przemoc w rodzinie może dotknąć każdego człowieka bez względu na wiek, wykształcenie czy pozycję społeczną. Istnieją pewne elementy ryzyka, które mogą zwiększać prawdopodobieństwo pojawienia się przemocy w rodzinie, jednak nie ma jednej przyczyny przemocy w rodzinie. Do elementów tych można zaliczyć m.in. normy społeczne i kulturowe, przemoc w rodzinie pochodzenia, warunki życia, środowisko społeczne, uzależnienie od środków psychoaktywnych, pewne cechy osobowości sprawcy przemocy.

Liczba niebieskich kart sporządzonych w latach 2018- 2020

Na podstawie powyższego wykresu wnioskować można, iż na terenie gminy Mszana zjawisko przemocy w rodzinie jest zjawiskiem narastającym. Może to świadczyć o wzrastającej świadomości osób doświadczających przemocy i chęci zmiany sytuacji osobistej.

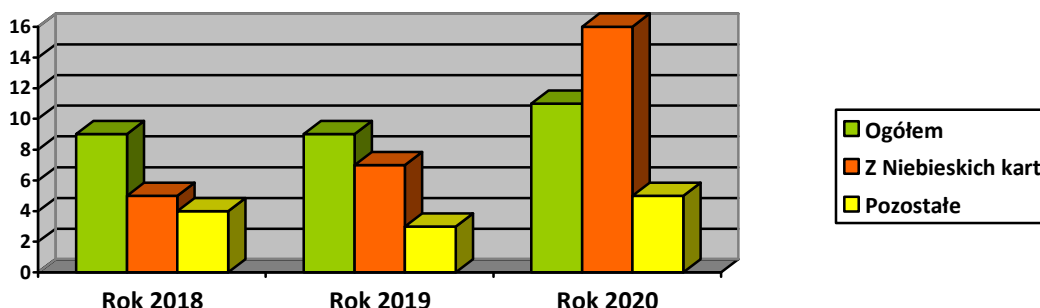
Osoby doznające przemocy domowej w latach 2018- 2020

Powyższe wykresy dowodzą, iż w okresie objętym analizą zdecydowaną większość osób dotkniętych przemocą domową (będących ofiarami przemocy lub członkami rodzin) stanowią dzieci. Drugą, co do wielkości grupę stanowią kobiety. Dziecko wychowujące się w rodzinie przemocowej, nawet, jeśli samo nie jest bezpośrednio ofiarą maltretowania, ale jedynie świadkiem znęcania się jednego z rodziców (opiekunów) nad drugim, nie jest w stanie prawidłowo się rozwijać, zarówno w sferze psychofizycznej, jak i społecznej i jest traktowane jako ofiara przemocy.

Ze zjawiskiem przemocy w rodzinie często związany jest problem uzależnienia. Prowadzenie działań w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień i przemocy w rodzinie oraz integracji społecznej osób nimi dotkniętych należy do zadań własnych gminy. Działania te podejmowane są w oparciu o gminne programy profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii i przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie, przy wykorzystaniu zaplanowanych w ich ramach środków finansowych.

Liczba wniosków skierowanych do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w latach 2018- 2020.

Z powyższej analizy danych wynika, że liczba zgłoszeń do GKRPA osób mogących mieć problem alkoholowy w latach poddanych analizie utrzymuje się na podobnym poziomie. Zdecydowana większość zgłoszeń wynika z procedury Niebieska Karta. Trudno jest ustalić rzeczywistą liczbę osób zmagających się z problemami alkoholowymi oraz narkomanią ze

względu na niechęć wielu osób dotkniętych tym problemem do poddania się diagnozie i leczeniu. Dzieci z rodzin borykających się z problemem uzależnień doświadczają wielu traumatycznych przeżyć. W takich rodzinach często pojawia się ubóstwo, deficyty w zaspokajaniu podstawowych potrzeb, silne ograniczenie w zaspokajaniu potrzeb wyższego rzędu. Podobnie jak w przypadku przemocy, w rodzinie dotkniętej chorobą alkoholową dominuje atmosfera niepokoju, nerwowości, lęku itp. Niewłaściwie realizowanie funkcji opiekuńczo-wychowawczej w tych rodzinach jest jedną z najczęstszych przyczyn pozbawienia lub ograniczenia władzy rodzicielskiej.

2.4 Analiza poziomu bezrobocia

Rok 2020 był szczególny ze względu na pojawienie się epidemii COVID- 19 i związane z tym okresowe zamykanie, lub ograniczanie działalności zakładów pracy. Wiele z takich miejsc pracy mimo poprawy sytuacji epidemiologicznej i zniesienia restrykcji zamknięcia nie udało się odbudować swojej sytuacji ekonomicznej i powtórnie w pełni wznowić swoją działalność. Ta sytuacja pojawia się ponownie w roku następnym, która daje nam pewnego rodzaju doświadczenie i konieczność przeszerzegowania spraw ze zdrowiem, z zatrudnieniem czy rozwojem firmy. Widać to w analizie danych statystycznych poniższej tabeli.

Liczba osób bezrobotnych w latach 2018 - 2020

	2018 r.	2019 r.	2020 r.
Bezrobotni ogółem	85	86	114
Bezrobotni długotrwale ogółem	45	35	30
Bezrobotni z prawem do zasiłku ogółem	16	12	11
Liczba rodzin z problemem bezrobocia korzystający z pomocy OPS	32	22	17

Opracowanie własne na podstawie danych statystycznych Powiatowego Urzędu Pracy w Wodzisławiu oraz własnych tut. OPS

Do roku 2019 r. zmniejszała się liczba osób bezrobotnych w Gminie Mszana, natomiast w 2020 r. nastąpił znaczący wzrost, przy czym liczba długotrwale bezrobotnych nieznacznie spadła. Liczba rodzin z problemem bezrobocia korzystających z pomocy OPS rokrocznie ulega zmniejszeniu.

Poprawa sytuacji epidemiologicznej oraz sytuacja na rynku pracy poprzez ożywienie działalności gospodarczej będzie zadaniem na najbliższy czas.

III. ZASOBY INSTYTUCJONALNE DZIAŁAJĄCE W OBSZARZE WSPIERANIA RODZINY NA TERENIE GMINY MSZANA

Instytucje i organizacje realizujące zadania i działania mieszczące się w zakresie wspierania rodziny oraz inne instytucje pełniące funkcje wspierające:

1. Urząd Gminy Mszana
 - 1) darmowe porady prawne
2. Ośrodek Pomocy Społecznej w Mszanie
 - 1) Placówka Wsparcia Dziennego - Świetlica Środowiskowa w Połomi
 - 2) Darmowe wsparcie psychologa
3. Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,
4. Gminna Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
5. Punkt Informacyjny - Konsultacyjny ds. Uzależnień,
6. Gminny Ośrodek Sportu w Mszanie, ul. Szkolna
7. Gminny Ośrodek Kultury i Rekreacji w Mszanie, w tym Kluby Seniora
8. Niepubliczne podmioty medyczne, w tym:
 - 1) NZOZ Praktyka Lekarza Rodzinnego – Mszana i Połomia
 - 2) Praktyka Stomatologiczna Beata Lasok – Mszana i Połomia
9. Placówki oświatowe, w tym Zespoły Szkół, Przedszkole,
 - 1) Zespół Szkół w Gogołowej ul. Wiejska 89
 - 2) Zespół Szkolno – Przedszkolny w Połomi, ul. Szkolna 21
 - 3) Zespół Szkół w Mszanie, ul. Sportowa 3
 - 4) Gminne Przedszkole w Mszanie, ul. 1 Maja 81
10. Organizacje pozarządowe:
 - 1) Powiatowy Ośrodek Wsparcia – CARITAS,
 - 2) Uczniowski Międzyszkolny Klub Sportowy DELFIN,
 - 3) Ludowy Klub Kolarski „GOSMSZANA”
 - 4) Ludowy Klub Sportowy „START MSZANA”
 - 5) Ludowy Klub Sportowy „PŁOMIEŃ POŁOMIA”
11. inne:
 - 1) Koła Gospodyń Wiejskich – w każdym sołectwie: Mszana, Połomia, Gogołowa,
 - 2) Związki Emerytów i Rencistów – w każdym sołectwie: Mszana, Połomia, Gogołowa,
 - 3) Koła Charytatywne obejmująca 2 sołectwa Połomia i Gogołowa i obejmująca sołectwo Mszana.

IV. ADRESACI PROGRAMU

Odbiorcami Programu Wspierania Rodziny w Gminie Mszana na lata 2021 – 2023 są dzieci i rodziny przeżywające trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo wychowawczej oraz rodziny oraz dzieci umieszczone w pieczy zastępczej pochodzące z terenu Gminy Mszana. Każde dziecko, rodzina objęta pomocą ma prawo do ochrony swoich praw i wolności oraz wsparcia dla zapewnienia harmonijnego rozwoju i przyszłej samodzielności życiowej. Szczególnej uwagi wymagają dzieci z rodzin niewydolnych wychowawczo. tzw. rodziny dysfunkcyjne. Niepoprawne funkcjonowanie rodzin tych jest spowodowane problemami życia codziennego często nakładające się na siebie np. bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, bezrobocie, ubóstwo, uzależnienia, przemoc, co przyczynia się do powstawania ogromnych braków rozwojowych

u dzieci żyjących w tych rodzinach. Niewydolność rodziców zaburza zaspokajanie podstawowych potrzeb rozwojowych dziecka. Prowadzi to do niepowodzeń szkolnych czy też wykluczenia społecznego.

Rodzina wypełniając swoją funkcję opiekuńczą i wychowawczą wpływa na jakość młodego pokolenia, jego prawidłowy rozwój emocjonalny, intelektualny, zawodowy i społeczny.

Rodzina jako naturalne środowisko rozwoju dziecka, przeżywając trudności w opiece i wychowaniu, wymaga szczególnego wsparcia dla wszystkich jej członków, a w szczególności ich dzieci. Przywrócenie prawidłowego funkcjonowania rodzin w Gminie Mszana jest największą wartością dla społeczności lokalnej w każdej sferze życia.

V. KOORDYNATOR PROGRAMU

Realizacja Programu będzie koordynowana przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Mszanie.

VI. ZAŁOŻENIA PROGRAMU

6.1 Cel główny

Wsparcie rodziny jako naturalnego środowiska dziecka w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo- wychowawczej.

6.2 Cel szczegółowy 1

Pomoc w opiece i wychowywaniu dziecka.

Zadania:

- 1) zapewnienie dziecku będącemu w rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny,
- 2) dożywanie dzieci w szkołach, przedszkolach i Placówce Wsparcia Dziennego,
- 3) monitorowanie sytuacji zdrowotnej dzieci z rodzin dysfunkcyjnych,
- 4) zapewnienie dzieciom pomocy opiekuńczo-wychowawczej,
- 5) zabezpieczenie środków na pobyt dziecka w pieczy zastępczej,
- 6) finansowanie działalności placówki wsparcia dziennego na terenie Gminy oraz zapewnienie środków finansowych na utworzenie nowych placówek.

Wskaźnik/Miernik:

- Liczba rodzin i dzieci w tych rodzinach
- Liczba i forma udzielonej pomocy

6.2 Cel szczegółowy 2

Praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo- wychowawczych w celu przywrócenia rodzinie zdolności do wypełniania tych funkcji.

Zadania:

- 1) zapewnienie pomocy asystenta rodziny rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczej i wychowawczej;
- 2) organizacja warsztatów i szkoleń dla rodziców, uczestnictwo w szkoleniach asystentów rodziny;
- 3) zapewnienie dostępności poradnictwa specjalistycznego oraz organizowanie i informowanie o miejscach, w których udziela się wsparcia i pomocy;

- 4) podnoszenie kompetencji rodzin tego wymagających w zakresie pełnienia prawidłowych funkcji opiekuńczo – wychowawczych, poprzez organizowanie grup wsparcia, warsztatów, konsultacji i poradnictwa;
- 5) działania aktywizujące społecznie i zawodowo na rzecz rodzin, w których członkowie rodziny pozostają bez pracy;
- 6) monitorowanie sytuacji dzieci z rodzin problemowych, dysfunkcyjnych i środowisk patologicznych, w których występują m.in. problemy przemocy, uzależnień lub długotrwała choroba poprzez wypracowanie procedur służących wyłonieniu środowisk wymagających szczególnego nadzoru, wypracowanie procedury dotyczącej analizy sytuacji rodziny, zasadności przydzielania asystenta rodziny,
- 7) wypracowania i wdrożenie standardów pracy z rodziną wielopokoleniową,
- 8) podsumowanie i analiza efektów pracy z rodziną.

Wskaźnik/Miernik:

- Liczba rodzin i dzieci w tych rodzinach
- Liczba i forma udzielonej pomocy

VII. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Finansowanie Programu Wspierania Rodziny w Gminie Mszana na lata 2021-2023 dokonywane będzie w ramach:

- 1) środków budżetu Gminy Mszana, dochodów z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych dla zadań realizowanych przez Placówkę Wsparcia Dziennego – Świetlicę Środowiskową w Połomi,
- 2) dotacji oraz środków pozabudżetowych pozyskanych z innych źródeł.

VIII. MONITOROWANIE REALIZACJI PROGRAMU

Koordynatorem Programu Wspierania Rodziny na lata 2021-2023 jest Ośrodek Pomocy Społecznej w Mszanie. Monitorowanie i ewaluacja odbywać się będą poprzez przedkładanie przez Wójta Gminy Mszana w terminie do 31 marca każdego roku Radzie Gminy Mszana roczne sprawozdanie z realizacji Programu oraz potrzeb związanych z jego realizacją.

UZASADNIENIE

Obowiązek opracowania Gminnego Programu Wspierania Rodziny wynika z art. 176 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tj. Dz. U. z 2020 r., poz. 821), który w ramach zadań własnych gminy przewiduje „opracowanie i realizację 3 – letnich gminnych programów wspierania rodziny”.

Wstęp do w/w ustawy brzmi „skuteczna pomoc dla rodziny przeżywającej trudności w opiekowaniu się i wychowywaniu dzieci oraz skuteczna ochrona dzieci i pomoc dla nich może być osiągnięta przez współpracę wszystkich osób, instytucji i organizacji pracujących z dziećmi i rodzicami”.

Podstawowym założeniem Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Mszana na lata 2021-2023 jest utworzenie spójnego scentralizowanego systemu wsparcia dla dzieci i wsparcia rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo -wychowawczych. Instytucje i służby działające na rzecz dobra dziecka i rodziny powinny być zintegrowane i uwzględniać prawo do zachowania tożsamości dziecka i jego prawa do utrzymania kontaktów z rodzicami. Realizowane w ramach Programu zadania koncentrowane będą na dziecku ale i na całej rodzinie jako podstawowej komórce społecznej, przede wszystkim w sytuacjach gdy dziecko zostaje umieszczone poza rodziną biologiczną, w celu przywrócenia przez nią funkcji opiekuńczej.

Organizując różnorodne formy wsparcia na rzecz rodziny dysfunkcyjnej, należy docenić i konsekwentnie realizować zasadę podstawowej roli opiekuńczej i wychowawczej rodziny w rozwoju dziecka. Zamiast zastępować rodzinę w jej funkcji opiekuńczo-wychowawczej, należy ją wspierać i wspomagać tak, aby przywrócić jej prawidłowe funkcjonowanie.